

Sygn. akt III AUa 1741/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń SSO del. Lucyna Ramlo (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2014 r. w Gdańsku

sprawy E. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

w przedmiocie skargi na bezczynność organu rentowego oraz wypłaty emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 lipca 2013 r., sygn. akt VI U 1074/13

oddala apelację.

Sygn. akt **III AUa 1741/13**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 lipca 2013r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie 1 umorzył postępowanie w zakresie skargi ubezpieczonej E. P. na bezczynność organu rentowego, w punkcie 2 zmienił zaskarżoną decyzję z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 13 marca 2013r. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty emerytury ubezpieczonej za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r., w punkcie 3 wnioski o wypłatę odsetek przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B..

Sąd Okręgowy rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczona E. P. złożyła skargę na bezczynność organu rentowego gdyż podjął on wypłatę zawieszonych świadczeń emerytalnych na bieżąco nie rozpoznając wniosku ubezpieczonej w zakresie świadczeń zaległych oraz odsetek.

Decyzją z dnia 28.09.2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wstrzymał od dnia 1 października 2011 roku wypłatę emerytury ubezpieczonej z uwagi na fakt, iż ubezpieczona nie rozwiązała stosunku pracy. Powyższa

decyzja została wydana w oparciu o przepis art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

(Dz. U. z 2009 roku nr 153, poz. 1227) zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis ten został dodany przez art. 6 pkt.2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) i obowiązuje od dnia 1 stycznia 2011 roku natomiast w stosunku do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy, przepis ten stosuje się - zgodnie z art. 28 w/w ustawy-od dnia 1 października 2011 roku.

Decyzją z dnia 13.03.2013 roku wydaną na podstawie art. 151 § 1 k.p.a. pozwany organ rentowy odmówił uchylecia decyzji z dnia 28.09.2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury na okres od 01.10.2011 roku do 21.11.2012 roku.

Jako podstawę złożonego od tej decyzji odwołania ubezpieczona wskazała wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, którym stwierdzono niekonstytucyjność art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Sprecyzowała swoje roszczenie poprzez żądanie wypłaty świadczeń emerytalnych za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku wraz z należnymi odsetkami do dnia wypłaty.

Pozwany organ rentowy wskazał, iż Trybunał Konstytucyjny w wydanym orzeczeniu nie wskazał wstecznej daty utraty mocy prawnej obowiązywania kwestionowanego przepisu, wobec czego jego zdaniem wiążąca jest data ogłoszenia orzeczenia - 22.11.2012 roku i wyrok trybunału nie ma zastosowania do okresu zawieszenia emerytur przed dniem 22.11.2012 roku.

Stan faktyczny sprawy nie był między stronami sporny.

E. P. jest uprawniona do emerytury od dnia 01.05.2009 roku, po przyznaniu prawa do emerytury kontynuowała zatrudnienie i nie rozwiązała stosunku pracy.

Decyzją z dnia 28.09.2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wstrzymał od dnia 1 października 2011 roku wypłatę emerytury ubezpieczonej z uwagi na fakt, iż ubezpieczona nie rozwiązała stosunku pracy. Powyższa decyzja została wydana w oparciu o przepis art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku nr 153, poz. 1227) zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Przepis ten został dodany przez art. 6 pkt.2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) i obowiązuje od dnia 1 stycznia 2011 roku natomiast w stosunku do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy, przepis ten stosuje się - zgodnie z art. 28 w/w ustawy-od dnia 1 października 2011 roku. Od decyzji tej nie zostało złożone odwołanie.

Trybunatu Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, uznał art. 28 ustawy z dnia 16.12.2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych za niekonstytucyjny w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1.01.2011 roku bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Wyrok ten został ogłoszony w Dzienniku Ustaw w dniu 22.11.2012 roku.

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, co oznacza że wiążą one wszystkich adresatów, nie wyłączając sądów, a zatem winny być przez nie respektowane. W doktrynie i orzecznictwie odnośnie skutków wyroków Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się ich zróżnicowanie zależnie od treści orzeczenia. Przede wszystkim skuteczność czasową swoich orzeczeń może określać Trybunał i wtedy orzeczenie wywołuje skutek od tej daty. Jednak zdecydowana większość orzeczeń, w tym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. dotyczący konstytucyjności art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, nie zawiera stanowiska dotyczącego ich skuteczności czasowej, dlatego też należy rozstrzygnąć, jaki jest skutek takich orzeczeń. Zauważyć należy, że w doktrynie trwa spór, czy orzeczenia Trybunału są skuteczne *ex nunc*, czyli, że działają dopiero od opublikowania sentencji orzeczenia w Dzienniku Ustaw, czy też *ex tunc*, co oznacza, że orzeczenie Trybunału ma skutek wsteczny, czyli usuwa zakwestionowaną normę prawną od chwili jej wejścia do systemu prawnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa pogląd, że orzeczenia Trybunału są skuteczne *ex tunc*. W wyroku z dnia 20 maja 2008 r. I CSK 379/08 (OSNC 2009/12/172) Sąd Najwyższy stwierdził, że problem skuteczności orzeczeń Trybunału należy rozważać na poziomie wykładni funkcjonalnej i w powiązaniu z pozycją ustrojową Trybunału.

Sąd Najwyższy, analizując pozycję ustrojową Trybunału, podkreślił, że jest on "bardziej sądem niż ustawodawcą, w przeciwieństwie bowiem do ustawodawcy nie ma bezpośredniej legitymacji pochodzącej z powszechnych wyborów.

Działanie Trybunału jest rodzajem postępowania sądowego, do którego w sprawach nieuregulowanych stosuje się k.p.c., Trybunał jest sądem prawa, gdyż spór dotyczy samego prawa, a nie interpretacji lub zastosowania. Podstawowe zadanie Trybunału to stwierdzenie niezgodności norm prawnych z normami prawnymi wyższego rzędu w hierarchii źródeł prawa, ma ono charakter ustalający, a nie kształtujący. Trybunał orzeka o niezgodności z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje wcześniej. Z dogmatycznego punktu widzenia chwila badania przez Trybunał wzajemnej relacji norm nie jest istotna, znaczenie ma to, odkąd w systemie prawnym pojawia się norma prawa niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną. Pozwala to przyjąć, że - co do zasady - orzeczenia Trybunału mają moc wsteczną, są skuteczne *ex tunc*."

Przedstawione stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy podzielił w całej rozciągłości, podkreślił również, iż podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 16 stycznia 2013 roku (sygn. III AUa 1079/12) który to wyrok zapadł na tle analogicznego stanu faktycznego jak w sprawie niniejszej.

Przy orzeczeniach Trybunału o charakterze kasatoryjnym, czyli orzekającym jak w niniejszym przypadku o niekonstytucyjności zakwestionowanego przepisu, dotychczasowa norma prawna jest ostatecznie eliminowana z systemu prawnego. Skutkiem takiego wyroku Trybunału jest możliwość sanowania rozstrzygnięć zapadłych w postępowaniach między innymi sądowych, co wynika z treści art. 190 ust. 4 Konstytucji. Zgodnie z tym przepisem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia

2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Oceniając skutki wyroku Trybunał wypowiedział się, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury, nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. W stosunku do tych osób przepis art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych w zakresie w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emeryturach i rentach z FUS utracił moc z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 22 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. póź. 1285).

Przyjmując, że powyższy wyrok Trybunału ma skutki retroaktywne, stwierdzić należało, że utrata mocy obowiązującej zakwestionowanych nim przepisów, w tym art. 103a ustawy emerytalnej, nastąpiła od daty ich uchwalenia. W konsekwencji na gruncie tej sprawy zachodziła konieczność ponownego rozpoznania kwestii wypłaty świadczenia emerytalnego należnego odwołującej która objęta jest wymienionym rozstrzygnięciem Trybunału, z odniesieniem się do stanu prawnego, jaki obowiązywał zanim do ustawy o emeryturach i rentach z FUS został dodany art. 103a tej ustawy.

Przed wprowadzeniem tego przepisu nie istniał wymóg rozwiązania stosunku pracy celem realizacji prawa do emerytury. Ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507) uchylony został z dniem 8 stycznia 2009 r. ust. 2a art. 103 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 37 pkt 5b cyt. ustawy). Przepis ten stanowił, że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Od dnia 1 stycznia 2011 r. przepis ten ponownie został wprowadzony do ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako art. 103a-z mocy art. 6 pkt 2 w zw. z art. 30 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...). Ubezpieczonym, którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. była wypłacana emerytura, mimo kontynuowania zatrudnienia u pracodawcy, na rzecz którego wykonywali je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, gdyż nie obowiązywały w tym zakresie żadne ograniczenia. W związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego prawo do wypłaty emerytury dla tej grupy ubezpieczonych zostało zachowane. Z mocy art. 28 cyt. ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) przepis art. 103a cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS znajdował zastosowanie do emerytur przyznanych przed dniem jego wejścia w życie -poczynając od dnia 1 października 2011 r., dlatego też od tej daty organ rentowy wstrzymał wnioskodawczyni wypłatę emerytury. Tym samym od tej daty wnioskodawczyni zachowała prawo do wypłaty emerytury.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy zobowiązał pozwany organ rentowy do wypłaty emerytury ubezpieczonej od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

W punkcie 2 wyroku na podstawie przepisu art. 477(10)§2 k.p.c. żądanie wypłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia Sąd Okręgowy przekazał do rozpoznania pozwanemu organowi rentowemu.

Natomiast postępowanie w przedmiocie skargi na bezczynność podlegało umorzeniu na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. albowiem organ rentowy 13.03.2013 r. wydał decyzję dotyczącą zawieszonych świadczeń, od której ubezpieczona złożyła odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożył Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zarzucając mu naruszenie:

- przepisu art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- przepisów prawa procesowego, tj. art. 412 § 2 i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Powołując się na powyższą podstawę apelacji organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że od dnia 1 maja 2009 r. E. P. uprawniona jest do emerytury. Decyzją z dnia 28 września 2011r., wobec pozostawania w stosunku pracy, organ rentowy wstrzymał E. P. wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 r. na podstawie art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.). Odwołanie od tej decyzji nie zostało wniesione. W dniu 11 grudnia 2012r. ubezpieczona złożyła do organu rentowego skargę o wznowienie postępowania zakończonego wyżej wskazaną decyzją w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. (Dz. U. z dnia 22 listopada 2012r. poz. 1285).

Organ rentowy nie zgodził się z wyrokiem Sądu Okręgowego powołując się na treść art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl którego orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12 został ogłoszony w Dzienniku Ustaw w 2012 r. pod poz. 1295 w dniu 22 listopada 2012 r. i począwszy od tego dnia utracił moc art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Organ rentowy zauważył, że Trybunał Konstytucyjny nie wskazał, ani w wyroku, ani w jego uzasadnieniu innej daty utraty mocy prawnej wskazanych wyżej przepisów. Tym samym wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. nie ma zastosowania do przypadającego przed dniem 22 listopada 2012 r. okresu zawieszenia emerytur na podstawie przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zatem zdaniem organu rentowego ubezpieczonej nie przysługuje prawo do emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r. Wypłatę świadczenia od dnia 22 listopada 2012 r. podjęto decyzją z dnia 9 stycznia 2013r.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego nie była uzasadniona. Zaskarżony wyrok odpowiadał prawu

Na wstępie Sąd Apelacyjny zobowiązany jest podkreślić, iż Sąd Okręgowy w sposób należyty rozważył wszystkie dowody zgromadzone w toku procesu, a na ich podstawie poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne. Postępowanie w przedmiotowej sprawie zostało przeprowadzone starannie, zakres pozyskanego materiału dowodowego w pełni pozwalał na poczynienie na jego podstawie wymaganych istotnych ustaleń faktycznych, zaś jego ocena nie wykazuje błędów logicznych i nie wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów. Ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy - Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje jako własne. Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się również żadnych naruszeń prawa procesowego, które skutkowałyby nieważnością postępowania (art. 379 k.p.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy dokonał właściwej interpretacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. w sprawie o sygn. akt K 2/12, co skutkowało wydaniem prawidłowego wyroku w sprawie.

W niniejszej sprawie podstawę wznowienia postępowania zakończonego prawomocną decyzją z dnia 28 września 2011r. r. stanowił przepis 145a ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.) , zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja. Ubezpieczona powołała się przy tym na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt K 2/12, w którym Trybunał uznał za niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych

innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy emerytalnej, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Należy wyjaśnić, że przepis art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, iż prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Cytowany przepis został dodany przez art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) – ustawa nowelizująca. Art. 6 ustawy nowelizującej w punkcie 2 dodał do ustawy o emeryturach i rentach z FUS nowy przepis, tj. art. 103a. Ustawa nowelizująca weszła w życie z dniem 1 stycznia 2011 r. (art. 30 tej ustawy). Przy czym zgodnie z art. 28 ustawy nowelizującej do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, począwszy od dnia 1 października 2011 r.

Trzeba podkreślić, że Trybunał Konstytucyjny, badając przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych, powiązał go z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wywodząc że przepisy te nie znajdują zastosowania do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy.

Taka interpretacja orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego została potwierdzona w jego pisemnym uzasadnieniu dotyczącym skutków prawnych wyroku Trybunału Konstytucyjnego, gdzie w sposób jednoznaczny stwierdzono, że **"obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r."**, a zatem po uchyleniu cytowanego wyżej art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a przed wejściem w życie art. 103a tej ustawy, dodanego powołaną wcześniej ustawą z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

Z uzasadnienia wskazanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynika, że niekonstytucyjność kwestionowanej regulacji dotyczy wąskiego kręgu osób, a mianowicie tylko tych emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury na mocy wcześniejszych przepisów, kiedy nie istniała jeszcze konieczność rozwiązania stosunku pracy. Zarazem nie została orzeczona niekonstytucyjność kwestionowanych przepisów w odniesieniu do pozostałych emerytów, tj. m.in. tych, którzy nabyli prawo do emerytury, ale dla jego realizacji (wyłaty) musieli już wówczas rozwiązać istniejący stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. Zasadniczy problem dotyczył w tym przypadku bowiem konstytucyjności przepisu intertemporalnego art. 28 ustawy o finansach publicznych, odczytywanego w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w zakresie możliwości rozciągnięcia na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. regulacji zawartej w art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS na osoby, które nabyły prawo do emerytury przed jego wejściem w życie. Trybunał podkreślał m.in., że zawieszenie w ujęciu art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS oznacza niemożliwość realizacji już nabytego ex lege prawa do świadczenia emerytalnego, natomiast zawieszenie na podstawie art. 104 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oznacza wstrzymanie wypłaty już zrealizowanego świadczenia (por. I. Jędrasik-Jankowska, Nierozwiązanie stosunku pracy jako przyczyna zawieszenia prawa do emerytury, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 2011/9/22). Wobec tego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że ustawodawca posługuje się pojęciem zawieszenia prawa zarówno do określenia sytuacji, w której ryzyko jeszcze nie zaszło (nie został rozwiązany stosunek pracy), jak i do sytuacji, w której ryzyko zaszło (stosunek pracy został rozwiązany), ale nastąpił powrót na rynek pracy (czyli doszło do zawieszenia trwania ryzyka). W pierwszej sytuacji zostaje zawieszona realizacja nabytego ex lege prawa z powodu niezajścia ryzyka, a w drugiej - w wyniku stosowania reguł zbiegu emerytury i dodatkowego zarobku. Tym samym art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS powinien być traktowany nie jako przepis dotyczący reguł łączenia świadczenia emerytalnego i zarobku, lecz jako przepis określający warunki realizacji prawa do emerytury, a więc określający treść ryzyka emerytalnego.

W uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego zaakcentowano, że ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Nr 9, poz. 118) ustawodawca dodał do art. 103 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ust. 2a, wprowadzając obowiązek uprzedniego rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury. Od 1 lipca 2000 r. (data wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS) nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (zostało zawieszona). Art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS został uchylony mocą art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507). Od dnia 8 stycznia 2009 r. treścią ryzyka emerytalnego ponownie było osiągnięcie odpowiedniego wieku i stażu ubezpieczeniowego. Ten stan prawny obowiązywał do dnia 31 grudnia 2010 r. Od dnia 1 stycznia 2011 r. obowiązuje natomiast przepis art. 103a, dodany do ustawy o emeryturach i rentach z FUS na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy zmieniającej z dnia 16 grudnia 2010 r., znoszący możliwość pobierania emerytury bez rozwiązywania umowy o pracę z dotychczasowym pracodawcą, na rzecz którego była wykonywana praca bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Z powyższych rozważań wynika zatem, że art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie jest przepisem ustalającym zasady łączenia prawa do emerytury z zarobkiem, ale uniemożliwiającej realizację tego prawa do czasu rozwiązania stosunku pracy, konstruuje treść ryzyka emerytalnego jako prawo do odejścia z rynku pracy i uzyskania świadczenia emerytalnego. Określa więc zasady powstania prawa do świadczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ulega wątpliwości, iż w sprawie rozpatrywanej przez Trybunał Konstytucyjny problem dotyczył oceny, czy ustawodawca mógł na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej - przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego - na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego.

Na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. prawo do emerytury tych osób ulega zawieszeniu, począwszy od 1 października 2011 r., jeżeli nie rozwiążą stosunku pracy do 30 września 2011 r. Takie działanie ustawodawcy, polegające na odstępieniu od wcześniej przyjętej polityki, wobec osób, które nabyły prawo do emerytury pod rządami przepisów obowiązujących od 2009 r., zdaniem Trybunału Konstytucyjnego godzi w zasadę zaufania do państwa i prawa, a tym samym narusza bezpieczeństwo prawne obywateli. Trybunał stwierdził, że rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. spowodowało, że osoby, które już skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. musiały, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poddać się nowej, mniej korzystnej dla nich treści ryzyka emerytalnego. Innymi słowy, ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury uzyskali po spełnieniu jedynie warunku osiągnięcia wieku (oraz odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego), musieli ponownie zrealizować swoje prawo do emerytury według nowej treści ryzyka, czyli spełnić także warunek rozwiązania stosunku pracy, aby emeryturę nadal pobierać od 1 października 2011 r.

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny w rozpatrywanej sprawie stwierdził, że nie zajmował się istotą rozwiązania zawartego w art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Trybunał nie badał konstytucyjności obowiązku uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą jako warunku realizacji nabytego prawa do emerytury, lecz zastosowanie nowej treści ryzyka emerytalnego na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. do osób, które w momencie jej wejścia w życie w dniu 1 stycznia 2011 r. miały już ustalone i zrealizowane prawo do emerytury

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że ubezpieczona nabyła po raz pierwszy prawo do emerytury od dnia 1 maja 2009 r. na mocy decyzji z dnia 26 maja 2009 r. Świadczenie to było ubezpieczonej wypłacane mimo kontytuowania zatrudnienia. Zatem wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r. sygn. Akt K

2/12 odnosił się do sytuacji prawnej ubezpieczonej i stanowił podstawę do wznowienia postępowania zakończonego prawomocną decyzją organu rentowego na mocy art. 145a k.p.a.

Taka interpretacja rzeczonego wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest powszechnie przyjmowana w orzecznictwie sądowym. Uznanie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726) za niekonstytucyjny, dotyczy jedynie takich emerytów, którzy wnioski o emeryturę złożyli w okresie nieobowiązywania art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, tj. od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. (tak wyrok SA w Poznaniu z dnia 16 kwietnia 2013 r., III AUa 348/13, LEX nr 1322578; wyrok SA w Warszawie z dnia 20 marca 2013 r., III AUa 848/12, LEX nr 1316289; wyrok SA w Gdańsku z dnia 5 marca 2013 r., III AUa 742/12, Portal Orzec. Sąd. Pow.; wyrok SA w Gdańsku z dnia 5 marca 2013 r., III AUa 664/12, Portal Orzec. Sąd. Pow.; wyrok SA w Gdańsku z dnia 13 marca 2013 r., III AUa 814/12, Portal Orzec. Sąd. Pow.).

Przedmiotem sporu, podtrzymanym w apelacji była kwestia czasowego zakresu obowiązywania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. wydanego w sprawie o sygnaturze akt: K 2/12, a konkretnie mówiąc – to, czy ów wyrok wywołuje skutki prawne z mocą wsteczną (*ex tunc*), czy też działa wyłącznie na przyszłość (*ex nunc*).

Trzeba na wstępie wyjaśnić, że – jak podkreśla się w judykaturze – ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego we właściwym organie publikacyjnym jest równoznaczne z utratą mocy obowiązującej zakwestionowanego aktu normatywnego lub jego przepisu (przepisów) wyłącznie w zakresie określonym w sentencji tego wyroku (takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 stycznia 2006 r., sygn. akt: I PK 116/2005, OSNP z 2006 r., nr 23-24, poz. 353; LexPolonica nr 1011749). Jeśli natomiast chodzi o czasowy zakres obowiązywania wyroku Trybunału Konstytucyjnego, to należy powiedzieć, że wejście orzeczenia Trybunału w życie powoduje co do zasady utratę mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (lub przepisów) ze skutkiem *ex tunc* (wstecz) – czyli tak, jak gdyby dany przepis nigdy nie obowiązywał. Skutki prawne w stosunku do wydanych decyzji lub orzeczeń, w następstwie stwierdzenia niekonstytucyjności ustawy, powstają *ex tunc* (analogiczne stanowisko w przedmiotowej kwestii zajął Naczelny Sąd Administracyjny w Łodzi w wyroku z dnia 12 grudnia 1994 r., sygn. akt: SA/Łd 2535/94, Glosa z 1996 r., nr 8, poz. 8; LEX nr 24713). Powyższa konstatacja znajduje dosyć powszechnie aprobatę w judykaturze. Przykładowo w wyroku z dnia 20 maja 2009 r. (sygn. akt: I CSK 379/08, OSNC z 2009 r., nr 12, poz. 172; LEX nr 531567) Sąd Najwyższy orzekł, iż orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, w którym stwierdzono niezgodność z Konstytucją przepisu uchylającego wcześniej obowiązujący przepis, wywołuje skutek *ex tunc*, co oznacza, że przepis uchylony „odzyskuje” moc prawną ze skutkiem *ex tunc* w chwili ogłoszenia orzeczenia w organie promulgacyjnym. Z kolei np. Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w postanowieniu z dnia 9 października 2007 r. (sygn. akt: I FSK 1261/07; LEX nr 440637) uznał, że zasadą jest, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego orzekające o sprzeczności w całości lub w części danego przepisu ustawy z Konstytucją, choć mają charakter konstytutywny – są skuteczne *ex tunc* od dnia wejścia w życie zakwestionowanego aktu normatywnego. Od tej zasady istnieją wyjątki między innymi określone w art. 190 ust. 3 Konstytucji RP. Z tego ostatniego przepisu wynika, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny – dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

Tak więc przepis art. 190 ust. 3 ustawy zasadniczej przewiduje możliwość odroczenia przez Trybunał Konstytucyjny daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego uznanego za niekonstytucyjny. Innym wyjątkiem od zasady wstecznej mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału jest sytuacja, w której skuteczność wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* naruszałaby zasadę ochrony praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). W takim przypadku należy przyjąć, że wyrok Trybunału nie działa *ex tunc* w zakresie, w jakim naruszałoby to wspomnianą wyżej zasadę konstytucyjną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., sygn. akt: II CSK 335/10, OSNC z 2011 r., nr 10, poz. 114; LEX nr 787045).

Warto dodać, że podobne skutki (działające *ex tunc*) wywołuje wznowienie postępowania administracyjnego po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego, na mocy którego został uznany za niezgodny Konstytucją RP akt normatywny będący uprzednio podstawą wydania decyzji przez organ administracji publicznej (np. przez organ rentowy). Wznovione postępowanie administracyjne zamykane jest wydaniem jednej z decyzji wymienionych w przepisie art. 151 k.p.a. Jak wskazuje się w piśmiennictwie - ta decyzja powinna uchylać wszelkie skutki aktu wydanego na podstawie wadliwie skonstruowanej normy. Mówiąc inaczej, zadaniem organu jest ponowne zbadanie sprawy w oparciu o stan prawny istniejący po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Swą decyzją organ rentowy powinien objąć okres po wydaniu decyzji wadliwej, co prowadzi do wniosku, że decyzja wydana na podstawie art. 151 k.p.a. kształtuje prawo ubezpieczonego wstecz, sięgając do okresu obowiązywania decyzji uchylonej. Innymi słowy, wzruszalność prawomocnych i negatywnych decyzji rentowych w trybie przewidzianym przez art. 145a §1 k.p.a. powinna zapewnić zainteresowanym odzyskanie pełni praw do świadczeń od momentu ich pozbawienia lub ograniczenia (por. Jacek Chmiel, Paweł Zaborniak Wznovienie postępowania w sprawie emerytalno-rentowej po wyroku Trybunału Konstytucyjnego, Służba Pracownicza z 2013 r., nr 1, str. 25-27).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że w ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok Trybunału Konstytucyjnego wydany w sprawie o sygnaturze akt: K 2/12 (na który w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Toruniu powoływała się ubezpieczona) ma moc wsteczną i wywołuje skutki prawne już od dnia 1 października 2011 r. Powyższa konstatacja znajduje w pełni potwierdzenie w judykaturze (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 25 kwietnia 2013 r., sygn. akt: III AUa 942/12, opubl.: Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych – oraz cytowane tam orzecznictwo). Tym samym Sąd Apelacyjny podziela w pełni pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 29 maja 2013 r. (sygn. akt: III AUa 378/13; LEX nr 1316228), zgodnie z którym – skoro rozstrzygnięcie zawarte w decyzji oparte zostało na przepisie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który uznany został za niekonstytucyjny, to nie mógł on stanowić podstawy wstrzymania wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r.

Skuteczność *ex tunc* wskazanego wyżej orzeczenia Trybunału nie narusza zasady ochrony praw nabytych, a wręcz przeciwnie – pozwala na chronienie tych praw, prowadzi bowiem do reaktywacji prawa do otrzymywania emerytury, której wypłata była zawieszona na mocy przepisu uznanego następnie przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z ustawą zasadniczą. Ponadto z sentencji wyroku Trybunału nie wynika, aby przedmiotowe orzeczenie miało działać jedynie na przyszłość. W tym stanie rzeczy w niniejszej sprawie zachodziły podstawy do zmiany zaskarżonej skargą o wznowienie postępowania – prawomocnej decyzji organu rentowego z dnia 28 września 2011r. , albowiem organ rentowy powinien był wznowić wypłatę emerytury na rzecz ubezpieczonej już od dnia, od którego wypłata tego świadczenia została zawieszona – czyli od 1 października 2011 r. Skoro bowiem przepis art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych [...] (Dz. U. nr 257, poz. 1726, ze zm.) utracił moc obowiązującą w zakresie, w jakim znajdował zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy – jako niezgodny z Konstytucją RP, to znaczy, że należy wrócić w pełni do stanu prawnego, który obowiązywał przed wprowadzeniem wymienionego wyżej przepisu do polskiego porządku prawnego. Skoro zaś wymieniony przepis stanowił podstawę zawieszenia wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. począwszy, to utrata jego mocy obowiązującej pociąga za sobą konieczność wznowienia (podjęcia) wypłaty świadczenia emerytalnego od tej samej daty. Zachodzi bowiem konieczność uchylecia wszelkich skutków prawnych obowiązywania przepisu, który został uznany za niekonstytucyjny wyrokiem Trybunału wydanym w sprawie o sygnaturze akt: K 2/12 – i to już od pierwszego dnia, w którym ów przepis zaczął funkcjonować (tzn. od dnia, w którym przepis ten zaczął skutkować zawieszeniem wypłaty emerytur), czyli od 1 października 2011 r. począwszy. Należy więc zapewnić ubezpieczonej E. P. odzyskanie pełni praw do świadczenia emerytalnego – od momentu wstrzymania jego wypłaty.

Wobec powyższego za bezzasadny trzeba uznać zawarty w apelacji zarzut dotyczący naruszenia przepisu art.190 Konstytucji .

Organ rentowy w apelacji podnosił również zarzut naruszenia art. 412§ 2 k.p.c. jednak nie wskazał na czym miało polegać naruszenie tego przepisu. Sąd Apelacyjny dostrzegł, iż przepis ten nie miał zastosowania w sprawie, albowiem dotyczy on wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu, podczas gdy sprawa niniejsza dotyczyła wznowienia postępowania administracyjnego.

Apelujący skarżył punkt 3 wyroku bez podania jakichkolwiek zarzutów odnośnie przekazania wniosku o wypłatę odsetek do rozpoznania organowi rentowemu. Sąd Apelacyjny podzielił natomiast rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w tym zakresie.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego w (w części, w której został zaskarżony apelacją) i nie narusza jakichkolwiek norm prawnych.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

Sąd nie orzekał o kosztach procesu za postępowanie apelacyjne na rzecz ubezpieczonej, albowiem z akt sprawy nie wynikało, aby E. P. poniosła jakiegokolwiek koszty w związku ze swoim udziałem w tym postępowaniu.